

ТМ	Г. XXXI	Бр. 1	Стр. 61 - 72	Ниш	јануар - март	2007.
----	---------	-------	--------------	-----	---------------	-------

UDK 316.32 330.342
 Прегледни чланак
 Примљено: 11.09.2006.

Миодраг Р. Ђорђевић
 Београд

ГЛОБАЛИЗАЦИЈА И ТРАНЗИЦИЈА

Резиме

Глобализација и транзиција су два веома сложена, савремена, глобална и друштвена процеса. Док глобализација настаје као резултат високог степена међузависности појединих друштава у свету, пре свега њихових националних економија, транзиција се јавља као реформаторски одговор на глобализацију, пре свега у смислу јачања тржишта, односно транзиције од безтржишне ка тржишној економији.

Глобализацију и транзицију кресе и позитивне и негативне стране, с тим што негативне доминирају. Међутим, судећи према свим показатељима, савремени модел глобализације, различит од свих претходних модела који су оманули, има шансу да траје у релативно дужем периоду, без обзира на све недаће које са собом доноси, пре свега у неразвијеним деловима света. Из тог разлога решење проблема одређивања према глобализацији није оријентација "за" или "против", већ изналасење начина да се максимално искористе и потврде њене позитивне, а амортизују негативне стране.

Бивајући на удару глобализације и транзиције, и оријентишући се ка прикључењу Европској Унији и евроатлантским интеграцијама, Србија, иако суочена са великим проблемима, се прилагођава трендовима глобализације и транзиције релативно успешно, упркос чињеници да увелико заостаје у наведеним процесима.

Кључне речи: глобализација, транзиција, проглобализација, антиглобализација, алтерглобализација

Глобализација¹ и транзиција² представљају два веома сложена савремена глобално-светска друштвена процеса, који нарочито дола-

---

¹ Глобализација потиче од лат. речи "globus", што значи Земља, земаљска кугла, округло или лоптасто небеско тело у свемиру, при чему глобализација обухвата све друштвене процесе и односе који имају планетарни карактер, који се манифестују у свим аспектима светских збивања.

зе до изражаја крајем XX и почетком XXI века. Ови процеси представљају савремене међусобно повезане "развојне мегатрендове", који су условљени високим степеном планетарне међузависности и неопходношћу радикалних друштвених реформи у складу са резултатима науке, технике, технологије и информатике. Док се глобализација појављује као резултат високе међузависности појединачних друштава у свету, пре свега, њихових националних економија, транзиција се појављује као неопходни пратилац глобализације, односно као реформски одговор на глобализацију, пре свега, у смислу преласка из нетржишне у тржишну привреду.

У истраживању глобализације и транзиције постоје различити теоријско-методолошки приступи, али и различит однос значајних социјалних актера према њима. Отуда и бројне контроверзе о суштини ових процеса, њиховом значају и социјално-развојној улози коју имају у савременим условима. Те контроверзе се крећу "од глорификације и апологије, до фобије и нихилистичко-догматске негације њиховог значаја".³

Када је реч о глобализацији, треба се чувати поједностављења. Ради се о једној веома комплексној појави, која обухвата скоро сва подручја индивидуалне и колективне људске егзистенције. Она није везана само за политику, већ и за науку, економију, технологију, културу, религију, забаву, медије. У том контексту, најзначајније димензије глобализације које треба имати у виду су, и то:

– економска димензија (интернационализација капитала, праћена монополизацијом технологије и финансијског капитала, која омогућава интензивно планетарно повезивање свих области вредног живота);

– политичка димензија (криза међународно-правног суверенитета националних држава, формирање регионалних и глобално-светских, односно транснационалних и наднационалних институција управљања, као и универзализација модела западне демократије на светској сцени);

– еколошка димензија (светска опасност од еколошки деструктивног начина производње, који доводи у питање опстанак планете и цивилизације);

² Буквални превод појма и термина "транзиција" (од лат. речи "trans" – преко и "eo, ire" – ићи) своди се на "преко ићи", што означава прекогранично кретање (и размишљање), а етимолошки корени овог појма нас упућују на нашу реч "прелаз" или "прелазак" на нешто ново, тако да, на пример, у економском смислу, "транзиција" означава прелаз из нетржишне у тржишну привреду.

³ Ljubiša Mitrović, Prilog sociološkom određenju globalizacije i tranzicije, u knjizi: *Vreme globalizacije – Zbornik, priređivač – Miloš Knežević*, Dom kulture "Studentski grad", Beograd, 2003., str. 35.

– друштвено-институционална димензија (замена аутархичне аграрне цивилизације преовлађујућим робним односом и отвореним грађанским друштвом);

– инфраструктурна димензија (интензивно структурно повезивање све већег броја појединачних друштава, капитала, робе, услуга, радне снаге и информација на велике дистанце);

– идеолошко-културна димензија (идеологија у виду моћне планетарне индустрије свести којој припадају масовни медији, велики део компјутерске индустрије, образовања, науке и уметности); и

– војна и геостратешка димензија (смена биполарне структуре униполарном структуром моћи, са евидентном тенденцијом стварања фронта неприкосновене војне хегемоније доминантних сила света).⁴

Дубља анализа суштинских димензија глобализације подразумева напуштање старог начина мишљења и окоштаних идеолошких догми које полазе од територијалних ограничења етно-националних посебности и затворености. Глобализација подразумева "прекогранично" (транстериторијално) размишљање и схватање карактера свих светских послова и односа. Она има у виду чињеницу да на светској сцени не делују само државно-национални, већ и наддржавни, међудржавни и недржавни актери, као нови субјекти глобално-светских односа (транснационалне компаније; транснационалне технолошке и саобраћајне целине; разноврсни културни и верски покрети; невладине организације; светске и регионалне институције и организације; велики информатички системи; Интернет; глобални медији; и др.). У условима глобализације, другачије се схватају главни фактори међународних односа и смерови спољне политике и дипломатије. Задржавање на старим обрасцима мишљења и понашања, који отежавају уочавање и разумевање карактера савремених промена, нужно доводи до изолације и заостајања у свим аспектима индивидуалне и друштвене егзистенције.

Сложеност појма глобализације и снажна мотивација за разумевање њене суштине, подстакли су велики теоријско-научни интерес (нарочито у последњој деценији XX века) и довели до настанка науке о глобализацији и глобализму, под називом глобалологија или глобологија. Теоријско-научни интерес за проучавање глобализације и глобализма у предходном периоду био је обухваћен другачијим формулацијама, као: футурологија (теорија модернизације); теорија конвергенције и теорија светског система; доктрина о новом светском поретку; идеологија атлантизма; критичка гео-политика; теорија глобалног система, "краја историје" и сукоба цивилизација;

---

⁴ Види: Jovica Trkulja, Globalizacija kao podčinjavanje ili šansa, *Vreme globalizacije* – Zbornik, str.14.

еколошке теорије; постмодернистичке теорије међународних односа; теорије транзиције; и др. Оно што је карактеристично за све ове теорије то је њихова оријентација на светски тоталитет (глобалност), динамичке процесе у том тоталитету (глобализација) и идеолошко вредновање тог тоталитета (глобализам).

Као наука, глобалологија се појављује као назив за укупна хетерогена научна сазнања и различите идеолошко-мисаоне оријентације (проглобализам, антиглобализам, алтерглобализам и др.), као и за различите методолошке приступе у проучавању светског тоталитета у савременим условима. Својим плуралистичким и интердисциплинарним приступом објашњењу светског тоталитета, глобалологија даје могућност за различита вредновања глобалних процеса. То вредновање стварне природе глобализације је данас толико различито да доводи до супротстављања различито фундираних глобализација и жестоког антагонизма на светској сцени. У тој супротстављености, као најмаркантнији репрезенти се појављују, с једне стране, неолиберализам, а с друге – религијски фундаментализам и трансформисана левица. Све то, разуме се, мало кога данас оставља равнодушним.

Бројне расправе о глобализацији поделиле су политичаре, економисте, научнике и филозофе. На једној страни су они који сматрају да је глобализација нужност, објективан и спонтан процес, "захуктала машина" која ствара нову мапу света и коју нико не може зауставити. Присталице глобализације сматрају да је то процес који вуче ка друштвеном прогресу у свим његовим аспектима (економско-политичком, технолошком, културно-научном), доприносећи да сви (и богати и сиромашни) постају богатији. На другој страни су они који сматрају да је глобализација искључиво "Пројекат доминације Запада", нове империјалне политике и "американизације" света. Док за једне глобализација означава интеграцију света и стварање глобалне економије и културе, за друге она означава поделе и сукоб цивилизација. За добитнике она представља цивилизацијски напредак, док је за губитнике деструктивна сила, која продубљује јаз између богатих и сиромашних, стварајући услове да богати буду још богастији, а сиромашни још сиромашнији.

На тој основи, створене су различите школе мишљења и велике теоријске струје. прву групу теоретичара чине "хиперглобалисти", "скептици" и "трансформационисти"; другу групу чине они који глобализацију третирају као "цивилизацијски прогрес" или као "деструктивни процес"; трећу групу представљају заступници "критичке теорије глобализације"; и др. Ове теоријске струје о глобализацији имају велики значај за теорију и праксу, али често уносе и конфузију у разумевање стварне природе глобализацијских процеса и односа.

Суштина проблема односа према глобализацији није у опредељењу "за" или "против" глобализације (или транзиције), односно за једну од супротстављених (ривалских) струја. С обзиром да је глобализација реалност, битно је да се од симплификованих увида и анализа пређе на комплексно поимање глобализације, како би се, захваћањем њених крајње различитих обележја, савлађивале и потискивале негативне, а максимално користиле и афирмисале њене позитивне димензије, поготово што савремени облик глобализације, за разлику од свих предходних, управо због огромне међузависности појединачних друштава, има шансу да се релативно стабилизује на (историјски) релативно дужи временски период, без обзира на све неправде које са собом носи, пре свега, према неразвијеном делу света.⁵

Глобализација данас рађа разноврсне изазове, ризике и неједнакости. Као таква, она представља велику неизвесност, али и различите алтернативе (реалне опције), и то: демократски (и хуманијни) или ауторитарни светски поредак; "одрживи развој" или еколошко и технолошко самоуништење планете; стабилнији развој међународних односа или нови таласи глобализације и регионална сукобљавања; рационално усмеравање глобализацијских токова или цикличне смене светског хаоса; јачање политичке демократије или умножавање ауторитарних режима, праћених масовном репресијом; и др. Која ће алтернатива у будућности бити доминантна, показаће време.⁶

Глобализација води стварању "светског друштва". Реч је о објективном планетарном процесу све гушће мреже повезаности и међузависности појединачних друштава и стварању јединственог "светског система", који израста (1) на таласима нове техничко-технолошке револуције и брзом ритму стварања глобалне економије; (2) на таласима културно-информатичке револуције (стварање космополитске културе, хомогенизација укуса, образаца исхране, одевања и животних стилова и др.); и (3) на мрежи наднационалних регионалних и светских институција (Савет безбедности ОУН, Међународни монетарни фонд, Међународна банка за обнову и развој, Светска трговинска организација, Г-8, Европска унија и др.), као значајним облицима глобалног управљања. У таквој констелацији глобално-светских односа, будући да појединачне (националне) владе нису у стању да се изборе са тешким транснационалним проблемима, данас постоји објективна потреба за новим облицима глобалног управљања, који би били у стању да се још боље баве глобалним проблемима на глобалан начин. Стога, није случајно што неки теоретичари, прихватајући глобализацију као историјску нужност, а полазећи од

⁵ Види: Dr Miodrag R. Đorđević, *Sociologija*, Želind, Beograd, 2005., str.336.

⁶ Исто, стр.341.

тога да је ОУН постала нефункционална, наглашавају потребу нове организације (реорганизације) "светског друштва", са светском владом, светским монетом и светском војском, у којој би све земље света, на одређени начин, могле да врше утицај на глобално-светска кретања! Но, спремност за такву "реорганизацију" ће, свакако, наилазити на велике отпоре, поготово ако се она остварује на бази ауторитарности, унитарности и унификације, без неопходног уважавања специфичности појединих земаља и региона. Због тога, методи глобалног организовања морају да буду добро промишљени и конципирани, уз учешће свих, а нарочито оних земаља које трпе најтеже последице глобализације.

Као друштвена реалност, глобализација се данас односи, несумњиво, и на чињеницу да живимо у "једном свету" који нас чини повезанијим него икада раније. Везе између локалног и глобалног су данас потпуно нове у људској историји. Те везе су снажно дошле до изражаја током неколико последњих деценија, као резултат развоја комуникација, информационе технологије и транспорта, тако да глобализација није нешто што једноставно постоји "тамо негде". Реч је о појави која је "овде", која утиче на наш свакодневни живот, доводећи до редефинисања личних и интимних аспеката нашег живота и изграђивања нових одредница личног и друштвеног идентитета.⁷

У условима глобализације, врши се померање ка новом индивидуализму, у смислу да људи морају да активно учествују у креирању новог начина живота и дефинисању свог идентитета. Традиционални оквири идентитета се потискују, а долазе нови обрасци идентитета, тако да смо принуђени да стално реагујемо на амбијент који се мења, не само у смислу прилагођавања, већ у смислу јачања креативности на темељима нових сазнања. Наравно, овде треба имати у виду и чињеницу да јачање индивидуализма, насупрот колективизму, поред позитивних, има и негативне стране, које се манифестују, пре свега, на плану остваривања људских права, будући да се појединци првенствено окрећу себи и својим индивидуалним (себичним) интересима као примарном садржају живота. То је и разлог што неки теоретичари наглашавају да је дилема између индивидуализма и колективизма – лажна. Они сматрају да би према индивидуализму и колективизму требало приступати као према комплементарним опцијама за утемељење и коришћење људских права, без обзира што у условима глобализације индивидуализам снажније долази до изражаја.

Исто тако, глобализација подразумева и нове обрасце рада и односа према раду. Док је до сада било уобичајено да људи обављају

---

⁷ Види: Entoni Gidens, *Sociologija*, Ekonomski fakultet, Beograd, str. 55.

један посао, не мењајући занимање и радно место током целог радног века, данас је наступило ново раздобље друштвеног развоја, са новим захтевима. Данас су, више него икад, потребне нове способности и вештине и њихова примена у различитим радним контекстима. Поред тога, данас је потребно перманентно стицање нових знања, као и оспособност за промену више радних места у току радног века.

У садашњим условима, врло очиледно, мање долазе до изражаја позитивне, а више негативне димензије глобализације. То се нарочито манифестује на плану продубљивања јаза између развијених и неразвијених земаља, што води ка стварању "светског друштва ризика" (У. Бек). У таквим околностима, многе земље, којима је највише потребна корист од глобализације, у опасности су да буду потпуно маргинализоване. Имајући то у виду, глобализација избацuje на површину бројна питања, као: да ли се овде ради о постепеном остваривању економског благостања или је реч о глобализацији сиромаштва; да ли глобализација води међусобном обогаћивању или поништавању култура; да ли се глобализација креће ка глобалној демократији или ауторитарној светској држави; да ли се глобализација креће ка миру или рату; да ли се она креће ка очувању природе или њеном разарању и еколошкој катастрофи; и др.

Одговори на ова питања указују да је данас посреди "ауторитарна форма глобализације" (М. Печујлић), као плод интереса и погледа на свет транснационалне елите моћи, при чему је на делу пресудан утицај противника "социјалног капитализма" и "државе благостања", али и представника милитантнијег крила елите моћи. Основне карактеристике ауторитарне глобализације у савременим условима би могле да се сведу на следеће:

1. С једне стране, данас је на делу глобализација сиромаштва великих размера, а на другој страни, стицање огромног богатства уске елите моћи, не само у светским, већ и у националним оквирима, тако да је глобализација превише неправедна према већини светског становништва. Половина човечанства данас живи у сиромаштву, а више од једне трећине у бедности. Јаз између богатих и сиромашних све више расте, при чему богати постају још богатији, а сиромашни – још сиромашнији;

2. Присутно је све веће заоштравање културних конфликта (етнички сукоби, конфронтирање цивилизација и др.). У том контексту, као реакција на глобализацију, ничу национализми, као подлога за конфликте и сукобе. Ако се не нађу адекватна решења, по мишљењу неких социјалних теоретичара, процес глобализације може довести до грађанског рата светских размера;

3. На делу је супротстављеност тенденција ка стварању ауторитарне светске државе и тенденција изграђивања глобалне демокра-

тије. Док на једној страни имамо милитантно крило глобалне елите моћи (САД), које тежи да буде одлучујући субјект одлучивања, на другој страни имамо Европску унију, која се, заступајући заједнички (подељени) суверенитет, појављује као снажан заступник демократске транснационалне политичке организације;

4. Присутан је значајан заокрет ка централној улози војне силе у свету, нарочито после терористичког чина од 11. септембра 2001. године, када нова америчка војна доктрина допушта употребу нуклеарног оружја, сврставајући га у категорију конвенционалног оружја. Означавајући свет униполарним, САД постају агресивније, са јасним циљем да успоставе потпуну контролу над глобалним природним ресурсима, упркос противљењу других центара светске моћи, који све више јачају (Русија, Кина и др.), стварајући услове да свет буде мултиполаран; и др.

Униполарност у светској заједници није нека новина. Постојало је и до сада више "нових" светских поредака, када је једна сила покушавала да успостави светску доминацију (освајања Александра Македонског, крсташки ратови, Наполеонова освајања, I и II светски рат и др.). Наравно, као што је познато, сви ови светски поретци који су фаворизовали једну светску силу су пропали. Посебно је питање ко је платио највећу цену за њихово пропадање. Историјски посматрано, највећу цену су увек плаћали слободољубиви и правдољубиви народи, као што је, на пример, Србија и српски народ. Стога је крајње време да Србија, у транзиционо-реформским процесима и својој окренутости ка ЕУ и евро-атланским интеграцијама, преиспита своју "историјску вертикалу" по питању своје оријентације и положаја у међународној заједници, изналазећи адекватна економска и дипломатско-политичка решења за прилагођавање реалним свеским процесима, а у циљу државно-националног опстанка и укупног друштвеног просперитета.

У савременим условима, униполарност у лицу САД, као једине супер силе, је веома специфична и комплексна. Она не захвата све области међународних односа. Савремена констелација међународних односа показује: (1) да је свет униполаран у погледу војне моћи, али да је (2) мултиполаран у погледу економске моћи (у области економских односа), као и (3) да је глобална и државно-национална моћ хаотично дистрибуирана у појединим областима (климатске промене, еколошки проблеми, илегалне дроге, птичји грип, тероризам и др.). Стога је данас потпуно разумљиво што неки геостратези и политичари инсистирају на промене у вођењу спољне политике САД, у смислу оријентације на тзв. "прогресивни реализам", који подразумева јасније сагледавање реалне снаге и лимита америчке моћи, са циљем да се – доследном применом невојних инструмената, односно стављањем акцента на "меку" ("пааметну") моћ, на супрот "тврдој"

(војној) моћи, будући да њена прекомерна употреба и злоупотреба рађа нови тероризам - обезбеди постепена еволуција демократије и заштита људских права у свету, уз пуно уважавања реалности културних разноликости. То би, у ствари, значило америчку доследност у њеном традиционалном (двовековном) опредељењу за развој демократије и људских права.

Насупрот карактеристикама ауторитарне глобализације, данас се одвијају и позитивни процеси демократизације глобалног поретка, иако су ти процеси веома спори, праћени разноврсним отпорима појединих држава и нација. Стваралачки одговор на ризике ауторитарне глобализације не би смео да буде "антиглобализацијски фундаментализам", изолација. Као "машина која се не може зауставити", глобализација треба (и може) да манифестује своју стваралачку димензију. Отварање према стваралачкој страни глобализације и стварање предпоставки да она дође до изражаја, подразумева (и захтева) утврђивање јасних транзиционо-реформских пројеката, који би обухватили све сфере глобализације. У том смислу, нарочито треба имати у виду следеће:

1. Неопходност изграђивања новог односа на релацији природа – друштво, јер је данас на делу процес разарања природне средине и огромно исцрпљивање природних ресурса, што убрзано води ка еколошкој катастрофи. Нови однос на релацији природа – друштво мора да дође до изражаја, пре свега, при утврђивању циљева производње, образаца потрошње и типова технологија у складу са еколошким критеријумима;

2. Предузимање конкретних мера у економској сфери (поништавање дугова сиромашним земљама, издвајање средстава од стране богатих за развој сиромашних земаља, контрола ирационалног кретања капитала и др.), које би имале за резултат смањивање сиромаштва и беде. У том контексту, транснационалне корпорације, упоредо са стицањем профита, мора да се окрећу обнови морала и хуманистичким вредностима (социјална брига, здравствена заштита, школовање и др.);

3. Улагање великих напора за демократизацију политичког живота, почев од локалних заједница, са активном локалном самоуправом, преко националне државе "са мање и више суверенитета" (ЕУ), до демократије на глобалном нивоу, која подразумева учешће држава у наднационалним институцијама и организацијама;

4. Међусобно обогаћивање и укрштање цивилизација (плурализам култура и националних идентитета), а не сукоби цивилизација и поништавање националних култура; и др.

Ово су само неки од општих (стратешких) праваца транзиционо-реформске оријентације у условима глобализације, који се стално морају имати у виду, пре свега, на светско-глобалном нивоу. Из так-

ве оријентације произилазе конкретни и веома тешки задаци. Уколико се брже не налазе одговарајућа решења, глобализација може да доведе велики број земаља у положај губитника, са тешким последицама по будућност човечанства.

По мишљењу неких теоретичара, данас недостаје светска влада, која би била одговорна за ефикасније (и праведније) решавање глобалних проблема које избацује на површину процес глобализације, будући да ОУН, са Саветом безбедности, није погодна за то. Уместо тога, сада постоји систем који би се могао назвати "глобално управљање без глобалне владе"⁸, односно систем са релативно мало глобалних институција за глобално управљање, тако да највећи број неразвијених земаља нема никакав утицај на глобалну политику одлучивања која их се тиче. Време је да се изврше одређене промене, пре свега, у сфери међународних економских односа, како би се зауставио процес глобалне нестабилности који је данас на сцени.

Савремени процес транзиције, као одговор на глоблизацију, има светски тренд. Он се не односи само на земље у развоју, односно на бивше социјалистичке земље, већ и на развијене земље, с тим што се у развијеним земљама, за разлику од неразвијених, одвија много лакше и безболније, јер је реч о привредама које већ традиционално функционишу као тржишне привреде, са својинском структуром заснованом на приватној својини. Процес транзиције у бившим социјалистичким земљама показао се много више болним него што се предпостављало, јер се радило преваходно о планским привредама, на основама државне (друштвене) својине. Међутим, упорност и истрајност су дали резултате, тако да су многе земље централне и источне Европе постале чланице Европске уније, неке су већ постале кандидати, а неке превише заостају у транзиционом ходу. Обистинила су се предвиђања неких економских теоретичара почетком 90-их година XX века, да су перспективе транзиције много боље за северни део Европе, односно за тзв. "лидере приватизације" (Мађарска, Чешка, Словачка, Пољска и др.), за разлику од "јужног блока", односно за тзв. "аутсајдере приватизације" (Бугарска, Румунија, Албанија, Македонија, а нарочито БиХ, Црна Гора и Србија).

Када је реч о транзицији у Србији, треба рећи да је Србија, у односу на друге земље источне и централне Европе, док је још била у саставу бивше СФРЈ – предњачила у многим елементима друштвено-економског развоја, а посебно на плану окренутости ка тржишној привреди. Међутим, све оно што је Србију задесило у току и после распада СФРЈ допринело је да она релативно касно закорачи у радикалније транзиционе промене, у смислу изграђивања и функциони-

---

⁸ Види: Džozef E. Stiglic, *Protivrečnosti globalizacije*, SBM-x, Beograd, 2002, str. 35.

сања новог друштвено-економског и политичког система, који је утврђен Уставом Србије из 1990. године.

Заостајање у транзиционим променама и недоследност у спровођењу уставних одредби у вези са функционисањем новог друштвеног система, узроковани су не само разлозима објективног карактера (тешки међунационални сукоби на простору бивше СФРЈ, санкције међународне заједнице, бомбардовање од стране НАТО-а и др.), што је Србија, мудријом политиком и дипломатијом, могла да избегне, већ и разлозима субјективне природе (константни политички сукоби позиције и опозиције високог интензитета; превасходни интерес политичких елита за очување власти или за долазак на власт, а мања брига за решавање стварних друштвених проблема; спорост у изградњавању институционалних претпоставки за транзиционе промене; несналажење у приступу и одређивању приоритета; недовољна ефикасност и одлучност; корупција и криминал; и др.).⁹

Но, охрабрујућа је чињеница што је у Србији, поред осталог, постигнута општа сагласност о нужности транзиционих промена у духу тржишне економије и вишепатизма, као и окретања ка Европи и евро-атланским интеграцијама. Та чињеница је данас обавезујућа за сваку политичку групацију која на демократским изборима освоји власт, да буде доследна у остваривању постигнутог консензуса, што ће јачати реални оптимизам и наду за брже превазилажење бројних тешкоћа и проблема на транзиционом путу. Управо у том правцу, неки резултати су већ сада евидентни.

Miodrag R. Đorđević, Beograd

GLOBALISATION AND TRANSITION

Summary

Globalisation and transition represent two very complex contemporaru global and social processes worldwide. Ъhile globalisation appears as a result of a high interdependence of the individual societis in the world, first of all of their national economies, transition appears as a reformatory response to globalisation, first of all in sense of reinforcement of the market, i.e. transition from non-market into market economy.

---

⁹ Види: Mr Saša Đorđević, *Strategija restrukturiranja železnice Srbije*, Želnid, Beograd, 25, str. 49.

Globalisation and transition have both their positive and negative sides, with those latter dominating. However, contemporary model of globalisation, different from all the former models which have failed, judging to all appearances has a chance to last for relatively longer period, no matter of all the troubles which it brings with itself first of all to the undeveloped parts of the world. For that reason the solution to the problem of the stance towards globalisation is not an orientation "for" or "against" it, but finding a way to maximally use and affirm its positive sides and amortize the negative ones.

Splashed by the "waves" of globalisation and transition, and oriented for joining into EU and Euro Atlantic integrations, Serbia, although faced with great troubles and problems, is adjusting itself to the trends of globalisation and transition relatively successfully, despite its overmuch lagging behind in those processes.

Key Words: Globalisation, Transition, Proglobalisation, Antiglobalisation, Alterglobalisation